

УДК 341.231.14:004

doi: <http://dx.doi.org/10.30970/VSO.2023.17.10>

**Діджиталізація урядових і корпоративних практик
з перспективи соціології**

Дияк Р. І.

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000,

E-mail: rostyslavdyiak@gmail.com,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7613-1427>

Поширення інформаційно-комунікаційних технологій призвело до істотної зміни урядових і корпоративних практик. Попри істотні відмінності поміж сферою державного та копоративного і відповідними логіками функціонування, в сучасному світі існують всеохоплюючі технологічна та соціальні тренди, які включають трансформації як перших так і дуругих. Таким трендом, зокрема, є діджиталізація – процес перетворення інформації та послуг у цифровий формат, що включає в себе використання комп'ютерних технологій для збільшення ефективності, доступності та обміну даними. Поява «цифрових технологій» і «цифрової економіки» є результатом технологічних досягнень ХХІ-го століття, спричинених конвергенцією телекомунікацій та інформаційно-комунікаційних технологій, поряд з управлінськими інноваціями. Ці досягнення призвели до глибоких перетворень у різних секторах, таких як охорона здоров'я, освіта, медіа, будівництво, транспорт, роздрібна та оптова торгівля, банківська справа, а також у сферах державної безпеки та громадського порядку. У статті проаналізований предмет соціологічного вивчення явища діджиталізації із низки теоретико-методологічних перспектив. Розглядаються процеси цифровізації в Україні в довоєнний період та розвиток цієї тенденції в корпоративній та урядовій сферах. Окреслено потенціал соціологічного супроводу урядових та корпоративних цифрових практик.

Ключові слова: діджиталізація, ІТ-сектор, соціологічний супровід діджиталізації, організація, соціологія управління.

Ця розвідка присвячена окресленню соціологічної перспективи у дослідженні діджиталізації урядових та корпоративних практик в українському суспільстві. Соціологічну перспективу ми розуміємо як увесь потенційно плідний дослідницький інструментарій, що може бути використаний у соціологічному розумінні та практичному супроводі діджиталізації урядових та корпоративних практик. Нижче розглянемо наступні питання: якими є основні соціологічні підходи у дослідженні діджиталізації; у чому полягає специфіка цифрових урядових і корпоративних

практик; яким чином соціологічний супровід може сприяти оптимізації урядових та корпоративних цифрових практик на прикладі конкретних елементів діджиталізації в Україні в передвоєнний період та в контексті війни.

Огляд накового дискурсу свідчить про те, що в обігу поняття діджиталізації з'явилося на початку XX століття. Теоретико-методологічною основою соціологічних досліджень діджиталізації може виступати широкий спектр соціологічних напрямків, оскільки будь-який елемент соціальної реальності може ставати об'єктом соціологічного дослідження. Особливості виявляються на рівні предмету дослідження, основних методологічних засад, теоретичних припущень та методичного арсеналу.

Насамперед, у історичній ретроспективі основні напрями подібних досліджень реалізувалися у річищі структурної або ж інтерпретативної парадигм. Із перспективи структурної парадигми основна увага приділяється розумінню складної взаємодії між цифровими технологіями та суспільством, висвітленню вкоріненості технологій у соціальні структури. У структурній парадигмі підкреслюється важливість аналізу взаємодії між цифровим і матеріальним світами, культур-посередників, які формують використання технологій, і впливу на існуючі ієрархії. Загалом, підкреслюється важливість розробки аналітичних категорій, які відображають складний взаємозв'язок між технологіями та суспільством, виходячи за межі спрощених поглядів на технологічний детермінізм.

Перевагами використання структурної парадигми у вивченні діджиталізації є сумісність із кількісними методами, можливість дослідження широкомасштабних закономірностей та тенденцій впровадження цифрових технологій. Натомість, обмеженнями структурної парадигми є відсутність уваги до суб'єктності та різного досвіду окремих користувачів цифрових технологій, нехтування індивідуальними інтерпретаціями технологій.

Інтерпретативна парадигма, у свою чергу, зосереджена на розумінні сенсу та соціальних практик, що оточують використання технологій. Ось кілька ключових аспектів: зосередженість на взаємодії з користувачем: досліджується, як окремі люди та групи інтерпретують, пристосовують та інтегрують ІТ у своє повсякденне життя; соціальна конструкція технологій: підкреслюється, як соціальні фактори, такі як культурні норми, цінності та динаміка влади, формують розвиток, впровадження та використання технологій; технологія як інструмент: вона розглядає ІТ як інструмент, який можна використовувати різними способами залежно від контексту та намірів користувача; символічні значення: досліджуються символічні значення, які люди надають технологіям, і те, як ці значення впливають на те, як вони з ними взаємодіють; якісні методи: для розуміння досвіду користувачів і соціальної взаємодії з технологіями в основному використовуються якісні методи дослідження,

такі як інтерв'ю, фокус-групи та етнографія.

Перевагами використання інтерпретаційної парадигми є: глибоке розуміння складних відносин між людьми та технологіями; увага до нюансів досвіду користувачів і соціальних контекстів. Обмеженнями інтерпретаційної парадигми у вивченні діджиталізації є: складність перенесення результатів на великі спільноти населення через якісний характер дослідження; істотні витрати часу та ресурсів для проведення поглибленого якісного дослідження; високі вимоги до дослідників, які мають володіти навичками інтерпретації для аналізу зібраних даних.

Табл. Порівняння потенціалу застосування структурної та інтерпретативної парадигми у вивченні діджиталізації.

Ознаки	Структурна парадигма	Інтерпретативна парадигма
Основна спрямованість	Масштабні соціальні структури та інститути	Смислотворення та соціальні практики у щоденному житті
Розуміння технологій	Сила, що формує соціальні структури та нерівність	Інструмент, сформований соціальними факторами
Методи дослідження	Поєднання кількісних та якісних методів для аналізу структурних вимірів цифровізації, включаючи аналіз соціальних мереж, статистичне моделювання та порівняльний інституційний аналіз.	Поєднання якісних методів, таких як глибинні інтерв'ю, фокус-групи, етнографія та контент-аналіз, щоб глибоко зрозуміти суб'єктивний досвід та соціальне значення цифровізації.
Предмет досліджень	Цифрова нерівність та цифрова ізоляція маргіналізованих груп [12] Спостереження як механізм контролю, приватність та конфіденційність [16] Цифровізація праці; виклики, можливості та загрози у контексті трудових прав людини [11] Цифрове урядування та регулювання[13]	Цифровий поділ і соціальна інтеграція [1] Діджиталізація у сфері культури, освіти та формування ідентичності [10] Діджиталізація здоров'я, дозвілля та сексуальності [2] Цифровізація праці у контексті життєвих стилів та досвідів [15]

Джерело: авторська розробка

Структурна та інтерпретативна парадигми пропонують контрастні підходи до вивчення ІТ у соціології. У той час як інтерпретаційна парадигма зосереджена на формуванні сенсу та індивідуальному досвіді, структурна парадигма наголошує на ширших соціальних силах і нерівностях, сформованих технологією. У межах новітньої галузі соціологічного знання, яку можемо назвати цифровою соціологією, дослідники можуть об'єднати ідеї з обох парадигм, щоб отримати більш повне розуміння багатогранного зв'язку між технологією та суспільством.

Прикладом такого поєднання у вивченні діджиталізації урядових та корпоративних практик є теорія актор-мережі (ANT), сформульована французьким науковцем Б. Латуром. ANT включає елементи інтерпретативної соціології, підкреслюючи важливість значень та інтерпретацій у соціальних взаємодіях. Дослідник підкреслював обмеженість традиційних поглядів на вплив технологій відповідно до двох протилежних інтерпретацій: бачення технологій як єдиного рушія змін vs пріоритезації суспільства, яке їх формує та нехтування впливом технологій. Актор-мережева теорія враховує як соціальні, так і технічні аспекти, забезпечуючи збалансований погляд. Бруно Латур вводить поняття нелюдських акторів (англ. – non-human actors), які можуть бути фізичними об'єктами або абстрактними системами, вважаються активними учасниками у формуванні соціальних явищ поряд з людьми [8].

Одним із найбільш впливових нелюдських акторів сучасності, на думку Б. Латура, є штучний інтелект, сформований у певному соціальному, культурному та політичному контексті, який набуває суб'єктності та здатності впливати на названі контексти, формувати їх. Латур досліджує те, як технології штучного інтелекту опосередковують людську взаємодію, впливають на процеси прийняття рішень і змінюють конфігурацію соціальних структур. Ідеї Латура про акторську мережу базуються на принципах мереж відносин, конструктивізму, рівної ваги соціологічних і технологічних чинників [7]. Ці принципи допомагають розуміти складну динаміку мереж та взаємодію між різними акторами, що формують соціальні реалії [9].

Ставлячись до всіх акторів однаково, ANT пропонує гнучку лінзу для аналізу ІКТ на різних рівнях (глобальному, індивідуальному тощо), що робить його цінним інструментом для дослідників у цій галузі [3]. Відповідно, цей підхід дозволяє розглядати діджиталізацію як результат взаємодії різних соціальних акторів – від урядових органів до громадських організацій та приватного сектору.

Іншими подібними підходами, які поєднують елементи кількісної та якісної парадигми у вивченні діджиталізації урядових та корпоративних практик є:

Соціальне конструювання технологій (SCOT) - підхід, який досліджує, як технології соціально конструюються через взаємодію між різними соціальними

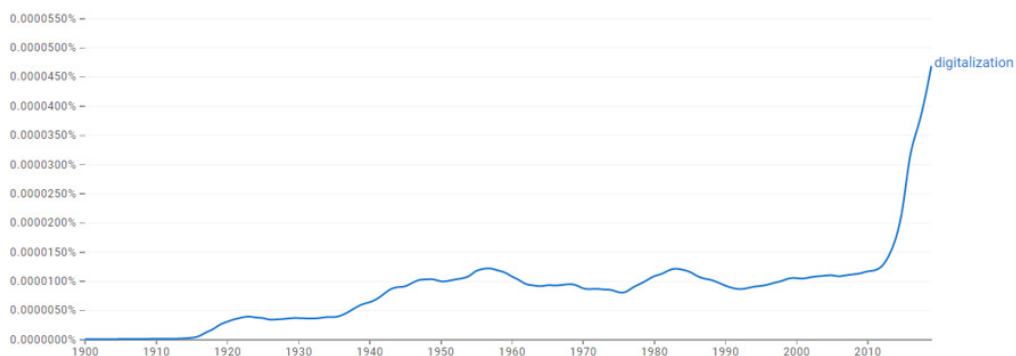
групами та наголошує на інтерпретаційних аспектах розвитку та впровадження технологій, а також розглядає ширші структурні впливи на технологічні зміни [6].

Критична теорія технології - підхід, який поєднує критичну теорію з вивченням технологій для аналізу соціальних, політичних та економічних наслідків технологічних систем, поєднує структурну критику нерівності з інтерпретаційним аналізом ролі технологій у суспільстві [14].

Таким чином, ці підходи пропонують деталізовану перспективу у вивченні діджиталізації, інтегруючи структурну та інтерпретативну парадигми. Розглядаючи складну взаємодію між соціальними структурами, індивідуальними діями та технологічними системами, дослідники можуть глибше зрозуміти багатогранну природу діджиталізації урядових та корпоративних практик.

Підсумовуючи огляд соціологічного дискурсу щодо діджиталізації наведемо наступний графік динаміки використання цього поняття у наукових публікаціях сформований із використанням онлайн-сервісу Ngram Viewer компанії Google, який дозволяє створювати графіки частотності вживання мовних одиниць у всіх оцифрованих текстах, доступних через сервіс Google Books

Рис. 1. Динаміка використання слова діджиталізація у текстах Google Books за період 1900 – 2024 рр.

Джерело: авторська розробка на підставі використання сервісу Ngram Viewer

Найбільш стрімкий зріст популярності поняття «діджиталізація» відбувся після 2010 року. Саме цього року у Європейському Союзі були закладені інституційні основи цифрових трансформацій у рамках стратегії розвитку «Європа 2020» [4]. Надалі, у зв'язку з пандемією COVID-19, діджиталізація стала порятунком для багатьох підприємств, які шукали можливості для роботи онлайн в умовах адміністративних обмежень [5]. Наукова спільнота активно реагувала на названі події і відповідний суспільний запит і шляхом активізації відповідних публікацій і у організаційному вимірі. У 2012 році Британська соціологічна асоціація створила

дослідницьку групу цифрової соціології; у 2013 році Австралійська соціологічна асоціація провела свій перший цифровий соціологічний форум на своїй щорічній конференції; а в 2015 році Східне соціологічне товариство в Сполучених Штатах провело наукову конференцію в Нью-Йорку на тему цифрової соціології [17].

Динаміку популярності поняття «діджиталізація» у наукових публікаціях можемо прослідкувати, аналізуючи бібліометричні бази. Нижче представлена таблиця із динамікою кількості публікацій зі словом digitalization у назві, розміщених у найбільш авторитетних бібліографічних базах:

Табл. 2. Динаміка кількості публікацій зі словом digitalization у назві
вміщених у бібліографічних базах Web of science, Scopus, Google scholar.

Рік	Річна кількість публікацій зі словом digitalization у назві вміщених у бібліографічній базі...		
	Web of science	Scopus	Google scholar
2010	33	30	110
2011	37	32	130
2012	40	33	119
2013	36	30	103
2014	58	25	151
2015	98	67	233
2016	178	111	429
2017	313	250	886
2018	596	418	1830
2019	909	774	3360
2020	1017	1112	4520
2021	1073	1475	4960
2022	1232	1698	4790
2023	1053	2087	4610

Джерело: авторська розробка

Динаміка (особливо у частині ймовірного впливу таких чинників як політичні рішення, епідемія, війна) та зміст наукового дискурсу діджиталізації, на нашу думку, релевантні до уявлення про трансформативний характер подій (в першу чергу – екстремальних), які здатні радикально змінювати технології, викликати значні соціокультурні зміни, перетворюючи уявлення людей про світ навколо них, впливати на політичні, економічні та соціальні системи, спонукаючи до переосмислення існуючих структур та відносин. З цієї перспективи війна є одним

із суспільних викликів, що не тільки несуть руйнування, але й підштовхують до численних змін, як у технологічному так і у соціальному вимірі.

Впродовж кількох останніх років відбувається активна діджиталізація українського суспільства. Сьогодні двома осередками (і, навіть, локомотивами) цього процесу є урядові органи та корпорації.

Діяльність держави з діджиталізації спрямована на забезпечення якісного інтернет-доступу, активізацію онлайн-діалогу держави з різними суб'єктами, е-доступ до публічної інформації, відкриття державних баз даних, е-систему публічної закупівлі, елементи електронного урядування та електронної демократії. Суспільний запит на переведення державних та корпоративних послуг в онлайн-формат посилюється у контексті пандемії COVID-19.

В Україні найуспішнішою ініціативою у контексті діджиталізації є єдиний онлайн-портал отримання державних послуг «Дія» (<https://diia.gov.ua/>). Цифровий державний сервіс Дія включає мобільний додаток та портал державних послуг, проекти з розвитку цифрової грамотності та підприємництва. Додаток надає цифрові версії різноманітних документів та базові цифрові навички через освітні серіали. Також створено єдиний портал для підприємців Дія.Бізнес, що надає консультації та навчання, а також запущено Дія.City - правову та податкову базу для ІТ-компаній, де вже статус резидента отримали понад 380 компаній, у тому числі відомі українські та міжнародні.

З вторгненням Росії в Україну пріоритети та цілі цифрової трансформації України суттєво змінилися. Перед людьми і державою постали нові виклики, постала потреба швидко адаптуватися до нових умов у всіх сферах діяльності. Але і надалі Мінцифри працює над послугами, пов'язаними з війною: допомога армії, фінансова допомога підприємцям, послуги для переселенців, компенсація пошкодженого майна, чат-бот для інформування ЗСУ, доступ до новин, ідентифікація без документів, пенсійне посвідчення. Міністерство знаходить нові рішення для роботи об'єктів критичної інфраструктури, використовуючи супутниковий Інтернет Starlink, який надає стабільне підключення до Інтернету. Розбудова цифрової держави в Україні передбачає розвиток військово-оборонних технологій, спрощення державних послуг, створення супутникових інтернет-станцій, цифрову трансформацію економіки та освіти.

В березі 2024 року Міністерство цифрової трансформації України оприлюднило код мобільного застосунку «Дія». Це дозволить іншим країнам створити власні цифрові сервіси, подібні до українських. Як зазначив міністр цифрової трансформації М. Федоров: «Відтепер країни, які цікавляться українським досвідом цифровізації, зможуть зрозуміти логіку Дії, імпортувати код і запустити власні державні сервіси». Відкритий код дає можливість: створити аналог «Дії» або інший схожий застосунок; проаналізувати код і запропонувати, як покращити Дію; ознайомитися з логікою роботи застосунку з даними на прикладі посвідчення водія та витягу про несудимість. Водночас дані українців у безпеці,

адже код не містить доступу до реєстрів. Для тестування доступні вигадані користувачі з вигаданими даними. Відкритий код – це світова практика, яку використовують, наприклад, для європейських ковід-сертифікатів, Європейського гаманця цифрової ідентифікації, а також в програмних продуктах таких компаній як Linux, Android та MySQL.

Діджиталізація є цілеспрямованим та керованим процесом, який переслідує цілі розвитку цифрової економіки. У 2018 році Кабінет міністрів України схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства на 2018-2020 роки. Мета концепції – створити сприятливі умови для зростання цифрової економіки, збільшити її внесок у ВВП та підвищити рівень життя українців завдяки використанню цифрових технологій. Основні напрямки включають розвиток цифрової інфраструктури, підвищення цифрових навичок населення, створення сприятливого середовища для цифрових підприємств, а також стимулювання використання цифрових технологій у традиційних галузях економіки. Очікувані результати включають збільшення частки цифрової економіки в ВВП до 20%, створення 1 мільйона нових робочих місць у сфері цифрової економіки та підвищення рівня цифрової грамотності населення до 70%. Концепція є важливим кроком на шляху розвитку цифрової економіки України, допомагаючи країні стати конкурентоспроможною на світовому ринку. У 2020 році Кабінет Міністрів України затвердив оновлену Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2021-2025 роки, яка є динамічним документом, що регулярно оновлюється з урахуванням нових викликів та можливостей.

Станом на сьогодні у межах Дії уже впроваджено таку форму комунікації як опитування, які, втім, мають квазісоціологічний характер. Окрім того, із правової точки зору подібного роду опитування, як і така форма е-урядування як електронні петиції не мають зобов'язуючого статусу, що знижує їхню цінність як механізму комунікації в системі громадяни-держава. Підвищення статусу подібних опитувань, як і (в перспективі) введення електронної форми голосування на місцевих та всеукраїнських виборах є дієвими механізмами розширення структури політичних можливостей засобами діджиталізації.

У процесі діджиталізації урядових практик важливу роль відіграють соціологи, які володіють знаннями та інструментами для розуміння потреб та очікувань суспільства, а також для оцінки ефективності цифрових трансформацій.

Що ж до корпоративних практик то нижче розглянемо потенційні шляхи залучення соціологічного супроводу у практиках низки українських корпорацій, які були визнані найкращими компаніями України у сфері діджиталізації, за оцінкою видання «Влада грошей». Рейтинг враховував такі фактори, як: рівень діджиталізації бізнес-процесів; використання штучного інтелекту та Big Data;

розвиток онлайн-сервісів; інвестиції в інновації

Табл. 3. Елементи діджиталізації
в урядових та корпоративних практиках
та потенційні напрямки соціологічного супроводу

Урядові чи / та корпоративні практики	Зміст практик	Потенційні напрямки соціологічного супроводу
Електронні канали обслуговування	- Сайт та мобільний додаток - Контакт-центр з голосовим меню та онлайн-чатом - Онлайн-консультування - Соціальні мережі - Мережа банкоматів та терміналів самообслуговування	- Опитування щодо досвіду користувачів для оцінки простоти використання, навігації та загальної задоволеності - Опитування для розуміння бажаних каналів зв'язку (чат на сайті, телефонні дзвінки, електронна пошта)
Цифрові продукти та послуги:	- Мобільний додаток - Електронні платежі - Система онлайн-реєстрації - Сайт та мобільний додаток - Інтернет-магазин - Інтернет-банкінг - СМС-банкінг	- Опитування користувачів для оцінки сприйняття та задоволеності клієнтів конкретними цифровими продуктами / послугами. - Дослідження бажаних функцій та функціональних можливостей для майбутнього розвитку.
Інновації:	- Біометрична аутентифікація - Blockchain-технології - Open banking – API для підключення до банку сторонніх сервісів - Впровадження VR/AR-технологій для візуалізації товарів - Системи автоматизованого обслуговування клієнтів	- Опитування для оцінки обізнаності, сприйняття та потенційного впровадження нових технологій клієнтами. - Дослідження щодо етичних міркувань та занепокоєнь щодо нових інновацій

Підіб'ємо підсумки цієї розвідки. Уряди все частіше впроваджують цифрові інструменти для надання послуг громадянам, управління даними та реалізації політики з метою покращення результатів управління. Цифровізація в уряді передбачає інтеграцію цифрових технологій для забезпечення прозорості, залучення громадськості та прийняття рішень на основі даних з метою покращення надання послуг та підзвітності. Корпорації використовують цифрові інструменти для аналізу ринку, автоматизації та інновацій, щоб підвищити конкурентоспроможність, операційну ефективність та фінансові показники. Діджиталізація в корпораціях зосереджена на дотриманні вимог законодавства, фінансовій звітності та комунікації зі стейкхолдерами за допомогою цифрових платформ для забезпечення прозорості, відносин з інвесторами та сталого розвитку.

Попри численні відмінності поміж урядовими та корпоративними практиками в сучасному українському суспільстві існує загальний тренд цифровізації, який істотно змінює і оптимізує як перші так і другі. Об'єднуючим у вивченні та інструментальному застосуванні соціології у обох царинах є розуміння технологічного і соціального як двох рівновагомих складових сучасного процесу конструювання соціальної реальності. Потенціал соціологічного супроводу у обох випадках є значним і дозволяє підвищити рівень взаємної референтності поміж технологічною та суспільною складовими.

Список використаної літератури:

1. Charmaraman, L., Hernandez, J. M., & Hodes, R. (2022). Marginalized and Understudied Populations Using Digital Media. In *Handbook of Adolescent Digital Media Use and Mental Health*.
2. Cladis, A. E. (2020). A shifting paradigm: An evaluation of the pervasive effects of digital technologies on language expression, creativity, critical thinking, political discourse, and interactive processes of human communications. *E-Learning and digital Media*, 17(5), 341-364.
3. Elbanna, Amany. (2011). Actor-Network Theory and ICT Research. *International Journal of Actor-Network Theory and Technological Innovation*. 1. 1-14. 10.4018/978-1-60566-659-4.ch023.
4. Europe 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth (2010). URL: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>.
5. Jaumotte, F., Li, L., Medici, A., Oikonomou, M., Pizzinelli, C., Shibata, I., Soh, J., & Tavares, M. M. (2023). Digitalization During the COVID-19 Crisis: Implications for Productivity and Labor Markets in Advanced Economies. *International Monetary*

Fund. <https://www.imf.org/en/Publications/Staff-Discussion-Notes/Issues/2023/03/13/Digitalization-During-the-COVID-19-Crisis-Implications-for-Productivity-and-Labor-Markets-529852>

6. Klein, H. K., & Kleinman, D. L. (2002). The social construction of technology: Structural considerations. *Science, Technology, & Human Values*, 27(1), 28-52.

7. Latour, B. (2007). *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. Oup Oxford.

8. Latour, B. (2009). A collective of humans and nonhumans. *Technology and values: Essential readings*, 49.

9. Palmini, O., Cugurullo, F. Design culture for Sustainable urban artificial intelligence: Bruno Latour and the search for a different AI urbanism. *Ethics Inf Technol* 26, 11 (2024). <https://doi.org/10.1007/s10676-024-09752-y>

10. Polovynchak, Y., & Bondarenko, V. (2021). Digital Reading Practices as a Factor in Identity Formation. *Proceedings of the International Conference on Social Science, Psychology and Legal Regulation (SPL 2021)*, 27-31. DOI: 10.2991/assehr.k.211218.005.

11. Rani, Uma & Furrer, Marianne. (2020). Digital labour platforms and new forms of flexible work in developing countries: Algorithmic management of work and workers. *Competition & Change*. 25. 102452942090518. 10.1177/1024529420905187.

12. Rokach, A. (2014). Loneliness of the Marginalized. Retrieved from [https://www.researchgate.net/publication/274738431_Loneliness_of_the_Marginalized\[2\]](https://www.researchgate.net/publication/274738431_Loneliness_of_the_Marginalized[2])

13. Smith, J., & Johnson, R. (2018). Digital governance: A conceptual framework and research agenda. *Journal of Business Research*, 72(1), 100-112. DOI: 10.1016/j.jbusres.2017.10.019

14. Trittin-Ulbrich, H., Scherer, A. G., Munro, I., & Whelan, G. (2021). Exploring the dark and unexpected sides of digitalization: Toward a critical agenda. *Organization*, 28(1), 8-25.

15. Wallin, A., Nokelainen, P., & Kira, M. (2022). From thriving developers to stagnant self-doubters: An identity-centered approach to exploring the relationship between digitalization and professional development. *Vocations and Learning*, 15(2), 285-316.

16. Zhao IY, Ma YX, Yu MWC, Liu J, Dong WN, Pang Q, Lu XQ, Molassiotis A, Holroyd E, Wong CWW. Ethics, Integrity, and Retributions of Digital Detection Surveillance Systems for Infectious Diseases: Systematic Literature Review. *J Med Internet Res*. 2021 Oct 20;23(10):e32328. doi: 10.2196/32328. PMID: 34543228; PMCID: PMC8530254.

17. Zhao, Y., & Wang, M. (2023). Digital sociology: origin, development, and prospects from a global perspective. *The Journal of Chinese Sociology*, 10(1), 19.

References:

1. Charmaraman, L., Hernandez, J. M., & Hodes, R. (2022). Marginalized and Understudied Populations Using Digital Media. In *Handbook of Adolescent Digital Media Use and Mental Health*.
2. Cladis, A. E. (2020). A shifting paradigm: An evaluation of the pervasive effects of digital technologies on language expression, creativity, critical thinking, political discourse, and interactive processes of human communications. *E-Learning and digital Media*, 17(5), 341-364.
3. Elbanna, Amany. (2011). Actor-Network Theory and ICT Research. *International Journal of Actor-Network Theory and Technological Innovation*. 1. 1-14. 10.4018/978-1-60566-659-4.ch023.
4. Europe 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth (2010). URL: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%200007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>.
5. Jaumotte, F., Li, L., Medici, A., Oikonomou, M., Pizzinelli, C., Shibata, I., Soh, J., & Tavares, M. M. (2023). Digitalization During the COVID-19 Crisis: Implications for Productivity and Labor Markets in Advanced Economies. *International Monetary Fund*. <https://www.imf.org/en/Publications/Staff-Discussion-Notes/Issues/2023/03/13/Digitalization-During-the-COVID-19-Crisis-Implications-for-Productivity-and-Labor-Markets-529852>
6. Klein, H. K., & Kleinman, D. L. (2002). The social construction of technology: Structural considerations. *Science, Technology, & Human Values*, 27(1), 28-52.
7. Latour, B. (2007). *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. Oup Oxford.
8. Latour, B. (2009). A collective of humans and nonhumans. *Technology and values: Essential readings*, 49.
9. Palmini, O., Cugurullo, F. Design culture for Sustainable urban artificial intelligence: Bruno Latour and the search for a different AI urbanism. *Ethics Inf Technol* 26, 11 (2024). <https://doi.org/10.1007/s10676-024-09752-y>
10. Polovynchak, Y., & Bondarenko, V. (2021). Digital Reading Practices as a Factor in Identity Formation. *Proceedings of the International Conference on Social Science, Psychology and Legal Regulation (SPL 2021)*, 27-31. DOI: 10.2991/assehr.k.211218.005.
11. Rani, Uma & Furrer, Marianne. (2020). Digital labour platforms and new forms of flexible work in developing countries: Algorithmic management of work and workers. *Competition & Change*. 25. 102452942090518. 10.1177/1024529420905187.
12. Rokach, A. (2014). Loneliness of the Marginalized. Retrieved from [https://www.researchgate.net/publication/274738431_Loneliness_of_the_Marginalized\[2\]](https://www.researchgate.net/publication/274738431_Loneliness_of_the_Marginalized[2])
13. Smith, J., & Johnson, R. (2018). *Digital governance: A conceptual*

framework and research agenda. *Journal of Business Research*, 72(1), 100-112. DOI: 10.1016/j.jbusres.2017.10.019

14. Trittin-Ulbrich, H., Scherer, A. G., Munro, I., & Whelan, G. (2021). Exploring the dark and unexpected sides of digitalization: Toward a critical agenda. *Organization*, 28(1), 8-25.

15. Wallin, A., Nokelainen, P., & Kira, M. (2022). From thriving developers to stagnant self-doubters: An identity-centered approach to exploring the relationship between digitalization and professional development. *Vocations and Learning*, 15(2), 285-316.

16. Zhao IY, Ma YX, Yu MWC, Liu J, Dong WN, Pang Q, Lu XQ, Molassiotis A, Holroyd E, Wong CWW. Ethics, Integrity, and Retributions of Digital Detection Surveillance Systems for Infectious Diseases: Systematic Literature Review. *J Med Internet Res*. 2021 Oct 20;23(10):e32328. doi: 10.2196/32328. PMID: 34543228; PMCID: PMC8530254.

17. Zhao, Y., & Wang, M. (2023). Digital sociology: origin, development, and prospects from a global perspective. *The Journal of Chinese Sociology*, 10(1), 19.

Digitalization of government and corporate practices from the perspective of sociology

Dyak R. I.

Ivan Franko National University of Lviv,
1 Universytetska St., Lviv, Ukraine, 79000,

E-mail: rostyslavdyiak@gmail.com,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7613-1427>

The spread of information and communication technologies has led to a significant change in government and corporate practices. Despite the significant differences between the governmental and corporate spheres and their respective logics of functioning, there are overarching technological and social trends in the modern world that include transformations of both. Such a trend, in particular, is digitalization - the process of converting information and services into a digital format, which includes the use of computer technology to increase efficiency, accessibility and data exchange. The emergence of “digital technologies” and the “digital economy” is the result of technological advances in the 21st century caused by the convergence of telecommunications and information and communication technologies, along with managerial innovations. These achievements have led to profound transformations in various sectors, such as healthcare, education, media, construction, transportation, retail and wholesale trade, banking, as well as in the areas of state security and public order. The article analyzes the subject of sociological study of the phenomenon of digitalization

from a number of theoretical and methodological perspectives. The author examines the processes of digitalization in Ukraine in the pre-war period and the development of this trend in the corporate and governmental spheres. The potential of sociological support for governmental and corporate digital practices is outlined.

Keywords: digitalization, IT sector, sociological support of digitalization, organization, sociology of management.

Стаття надійшла до редколегії 11.05.2023

Стаття прийнята до друку 14.06.2023